

67/04/22

Helsinki 1.8.2022

TARKASTUSPÖYTÄKIRJA

Helsingin ortodoksisen seurakunnan tarkastus 25.5.–29.5.2022

Tarkastusseurue: Arkkipiispa Leo, piispa Sergei, kirkkoherra Markku Salminen, ylidiakoni Andreas Salminen, hallintopäällikkö Kristiina Mendes

Tarkastuksen sihteeri: teologinen sihteeri Jelisei Heikkilä

Johdanto

Kirkkojärjestyksen (2006/174) 72§ mukaisesti *seurakunnantarkastuksen tarkoituksena on edistää seurakunnan hengellistä elämää, kristillistä kasvatusta sekä hallinnollista ja taloudellista kehitystä*. Seurakunnantarkastus antaa mahdollisuuden katsoa tulevaan, mutta myös pohtia, kuinka seurakunta on onnistunut toteuttamaan perustehtäväänsä ja miten se voisi toteuttaa sitä entistä paremmin ja tehokkaammin.

Palvelukeskuksen toimihenkilöt tekivät oman tarkastuksensa seurakunnassa viikolla 19 ja sen tuloksena laaditut muistiot ovat olleet hiippakunnan piispan käytössä 25.5.–29.5.2022 suoritetussa tarkastuksessa. Tähän pöytäkirjaan on koottu tarkastuksessa tehdyt keskeiset havainnot seurakunnan toiminnasta sekä suositukset tehtävistä toimenpiteistä.

Henkilöstön työhyvinvointia, terveystietoja ja työsuhteen ehtoja sisältävät asiakirjat ovat yksilön suojaa koskevien säännösten piirissä ja niiden tiedot ovat vain esimiesten käytössä ja operatiivisen johdon työvälineitä, eikä niitä voida luovuttaa seurakunnan neuvoston tai -valtuuston käyttöön.

Tarkastuspöytäkirja sisältää seuraavat liitteet: Palvelukeskuksen johtajan Jari Rönkön, Palvelukeskuksen lakimiehen Jari Rantalan, kiinteistöpäällikkö Matti Rouvisen, talouspäällikkö Henna Mynttisen ja kirkkopalvelujen koordinaattori Sirpa Okulovin muistiot.

Tarkastuksen ohjelma

Keskiviikko 25.05.2022

- 09:00 Seurakunnantarkastuksen aloituksen rukouspalvelus, kotikirkko
09:30 Papiston kokous, seurakuntasali
10:30 Kanttorien kokous, seurakuntasali
11:30 Lounas papistolle, kanttoreille ja muille työntekijöille, seurakuntasali
12:15 Muiden seurakunnan työntekijöiden tapaaminen, seurakuntasali
16:00 Median tapaaminen Lahdessa
17:00 Ehtoopalvelus, iltatee ja seurakuntalaisten tapaaminen, Lahden kirkko
Päivällinen Lahdessa

Torstai 26.05.2022

- 10:00 Juhlaliturgia, kirkkokahvit ja seurakuntalaisten tapaaminen, Hämeenlinnan kirkko
12:30 Median tapaaminen
13:00 Lounas Hämeenlinnassa
15:45 Tutustuminen Kaunisniemen leirikeskukseen
Päiväkahvit
18:00 Tutustuminen Nummelan rukoushuoneeseen
Päivällinen

Perjantai 27.05.2022

- 09:00 Median tapaaminen, arkkipiispan residenssi
11:00 Kiinteistölautakunnan tapaaminen, arkkipiispan residenssi
Arkkipiispan henkilökohtaiset tapaamiset, arkkipiispan residenssi
14:00 Johtoryhmän tapaaminen, arkkipiispan residenssi
16:00 Arkkipiispan henkilökohtaiset tapaamiset, arkkipiispan residenssi
18:00 Päivällinen

Lauantai 28.05.2022

- 13:00 Lounas, seurakuntasali
14:00 Luottamushenkilöiden tapaaminen, seurakuntasali
17:00 Vigilia, Uspenskin katedraali
Päivällinen

Sunnuntai 29.05.2022

- 10:00 Liturgia ja seurakunnan kokous, Uspenskin katedraali
13:30 Päätöslounas

Keskeisiä havaintoja

Edellinen seurakunnantarkastus on toimitettu 18.–20.9.2014. Seurakunnan lakisääteistä tarkastusta jouduttiin siirtämään koronapandemiasta johtuneista syistä vuoteen 2022. Eri palvelualojen asiantuntijat ovat hiippakunnan piispan toivomusten ja ohjeistusten mukaisesti päässeet suorittamaan omien osa-alueidensa tarkastukset ja laatineet niistä muistiot hiippakunnan piispalle. Tarkastusta tehtäessä palvelukeskuksen toimihenkilöillä on ollut käytössä seurakunnanvaltuuston ja seurakunnanneuvoston pöytäkirjat, sekä kiinteistölautakunnan pöytäkirjat vuosilta 2015–2021. Lisäksi tarkastuksen kohteena ovat olleet ne seurakunnan ja sen toiminnan kannalta keskeisimmät asiakirjat, jotka palvelukeskuksen toimihenkilöt ovat muistioissaan luetelleet.

Henkilöstö

Seurakunnassa on 70 työntekijää, mikä on merkittävä voimavara Suomen ortodoksiselle kirkolle. Työssä ja etenkin näin isossa työyhteisössä on aina kehitettävää. Papiston, kanttoreiden ja seurakunnan muiden työntekijöiden tapaamisissa nousikin esiin puutteita ja kehittämiskohteita, joihin henkilökunta toivoo löytyvän ratkaisun.

Ensinnäkin todettiin seurakunnassa olevan selkeä kanttorivaje. Kanttoreilla on valtavasti työtä, isot kirkot ja henkilöstöresursseissa epäsuhtaa: papistoa tällä hetkellä kanttoreita enemmän. Helsingin keskustassa työparien epäsuhdat näkyvät konkreettisimmin: viisi pappia, kaksi kanttoria. Seurakunta joutuu jatkuvasti turvautumaan keikkakanttoreihin, joka osaltaan aiheuttaa ylimääräistä järjestelytyötä, joka on kanttoreiden omasta ammatillisesta ydintyöpanoksesta pois. Seurakuntaliitosten myötä yksi iso seurakunta ei tällä hetkellä pysty hyödyntämään alueiden kanttoreita Helsingissä, eivätkä alueet hyödy Helsingin työvoimaresursseista. Ongelma aiheuttaa lisääntyneitä matkakustannuksia.

Toisena kehittämistä vaativana alueena nähtiin pyhäkkökeskeisyyden ja seurakunnan palvelutyön paremman kohdattavuuden. Pääkaupunkiseudun yhteisöissä on huomattu, että osalla kirkkoon liittyjistä on korostunut tarve tuoda esiin idealisoitua ja sellaisena epärealistista ”täydellistä ortodoksista yhteisöä”, jota lisäksi usein verrataan ulkomaalaisiin yhteisöihin ottamatta huomioon sitä, että kukin paikallinen yhteisö on aina oman historiansa ja kulttuurinsa tulos. Tämä ei luonnollisestikaan sulje pois sitä tosiasiaa, että kehittämistyö on jatkuvaa ponnistelua kohti toimivampaa yhteisöä, jossa on toimivat työkäytännöt. Toisaalta myös todettiin, että työ tänne tulevien ja kirkkoon liittyneiden ihmisten parissa on aina investointi tulevaisuuteen.

Pyhäkkökeskeisyyden haasteet nousevat esille myös kasvatustyön kentällä ja monenlaiset haasteet ja tarpeet ovat lisääntyneet ilman vastaavaa resurssien lisäystä. Kasvatukseen kaivataan enemmän paikallista työtä, tosin samalla myös todettiin, että henkilöstövaje on koettu kasvatustoimessa haasteelliseksi. Nyt resurssit ohjautuvat alueelliseen leiritoimintaan. Seurakunta on nyt tilanteessa, jossa sen on toimittava entisillä resursseilla, mutta laajemmalla alueella. Seurakunnan kasvatuksessa henkilöstövajaus ja kahden

viimeisen vuoden aikana vaikuttanut covid-19-pandemia ovat heijastuneet toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen sekä toteuttamiseen. Toiminnalle määrättyjä kehittämistavoitteita ja palveluja on kahtena viimeisenä vuotena pyritty tarjoamaan etätyöskentelyllä siellä missä se on ollut mahdollista ja järkevää.

Hallinto, talous ja kiinteistö

Seurakunnassa oli vuoden 2020 lopussa 19 514 jäsentä. Lahden- ja Hämeenlinnan ortodoksisten seurakuntien yhdistymisten myötä seurakunnan jäsenmäärä oli vuoden 2021 lopussa 22 325 jäsentä.

Seurakunnassa hyväksyttiin 26.9.2019 johtosääntö. Sen tavoitteena on täydentää kirkosta annetun lain (985/2006) ja kirkkojärjestyksen (174/2006) säädöksiä niin, että *seurakunnan hallinnossa noudatetaan hyvää hallintotapaa ja läpinäkyvää päätöksentekoa ja että hallinnossa on johdonmukaiset käsittelyjärjestykset, yhtenäiset hallinnolliset menettelyt sekä selvä tehtävien jako seurakunnan työntekijöiden ja toimielinten välillä*. Palvelualojen asiantuntijalausuntojen pohjalta voidaan todeta, että seurakunta on hoitanut lakisääteiset velvoitteensa työnantajana hyvin ja työterveyshuoltokin on ajantasainen ja sopimuksen laajuus ylittää selvästi lakisääteisen minimin. Seurakunnan asiakirjahallintoa on hoidettu hyvin.

Seurakunnan hallinnossa kirkkoherran tukena toimii johtoryhmä. Se koordinoi päätöksentekoa ja käsittelee juoksevia asioita. Johtoryhmään kuuluu myös diakonian ja kasvatuksen esimiehiä. Johtoryhmällä ei ole erillistä päätöksentekovaltaa. Kokouksia pidetään joka toinen viikko. Päätösten esittelyssä esittelyvastuut tehdään kunkin esimiehen taholta. Jokaiselle pyhäkköalueen esimiehelle on myös tarjottu esimiesvalmennusta.

Talouden seuranta on seurakunnassa aktiivista. Seurakunta käyttää palvelukeskuksen taloustoimistoa, jonka kanssa sillä on toimivat käytännöt. Seurakunnan veroprosentti on ollut 1,80 vuodesta 2016 lähtien, joka on hieman keskimääräistä veroprosenttia pienempi muihin seurakuntiin nähden. Talouden yleinen hyvä kehitys Suomessa on vaikuttanut seurakunnan verotulojen kasvuun. Seurakunnan tulot muodostuvat pääosin verotuloista ja vuokratuotoista. Henkilöstökulut ovat seurakunnan suurin kuluryhmä. Vuosien 2017–2021 tilinpäätökset ovat kaikki olleet reilusti ylijäämäisiä samalla kun talousarviot mainittuina vuosina ovat olleet alijäämäisiä.

Seurakunnalla on mittava kiinteistöomaisuus, joka on osin kulttuurihistoriallisesti arvokas. Ammattimaisen ylläpitämisen johdosta se on pysynyt toistaiseksi hyvässä kunnossa Unioninkatu 39 ja Liisankatu 29 kokonaisuutta lukuun ottamatta. Kiinteistötoimi on yleisesti hyvin organisoitu ja päätöksiä valmistellaan elimissä nykymuodossaan toimivasti ja ammattimaisesti. Rakennuksista on laadittu PTS-suunnitelmat ja hyvät kuntoarviot. Seurakunnalla on kiinteistörahasto, jonka purkaminen on aloitettu tilikaudella 2021 Hämeenlinnan kirkon remonttikuluja vastaan.

Tarkastuksen aikana tutustuttiin Lahden ja Hämeenlinnan kirkkojen toimintaan 25.5.–26.5. Kellotorniteknikko Supavit Nummelin suoritti Lahden kirkossa kellotornin kuntotarkastuksen, jonka yhteydessä kellot havaittiin käyttökelvottomiksi sekä kellotornissa rakennevaurioita. Riskirakenteen ja mahdollisen vaaran poistamiseksi kellot nostettiin ensin pois. Tornin ja seurakuntasalin peruskorjaukseen seurakunta on hankkinut hankesuunnittelijan. Supavit Nummelinilta on tarkoitus tiedustella olisiko hänellä pienempää kelloarjaa lainata siihen asti, kunnes uusia kelloja on mahdollista hankkia ja asentaa kirkon tapuliin.

Lahdessa on tehty esimerkillistä työtä ukrainalaisten pakolaisten hyväksi. Alueella asui tarkastuksen aikana arviolta tuhat ukrainalaista pakolaista, joista monet ovat joutuneet elämään yksityisten ihmisten lahjoitusvaroin. Kaupunki ottaa vapaaehtoiset auttajat valvontaansa, mutta pakolaiset ovat edelleen ruoan tarpeessa. Seurakunnan tarjoama ruoka on tullut tarpeeseen. Ruokapaketteja on jaettu noin 140 pakolaiselle. Verrattain pieni osa heistä on ottanut osaa kirkon toimintaan. Tilanne voi kenties muuttua tulevaisuudessa, sillä tarjottavan perusavun turvin pakolaisten elämä ei ole enää vain pelkkää selviytymistä päivästä toiseen.

Hämeenlinnan seurakuntatapaamisessa todettiin, että kiinteistölautakunnan kanssa on sovittava kokonaisratkaisu siitä, kuinka vastaremontoidusta kirkosta tullaan pitämään huolta ja esiin nousi myös mahdollinen vahtimestarin toimen perustaminen. Talkootyö nähtiin kuitenkin hyvin arvokkaaksi avuksi tässä. Korona-aikana sairaanhoitopiiri määritteli Ahveniston historiallisesti arvokkaan kirkon ”nollakirkoksi” tarkoittaen, ettei siellä toimitettaviin jumalanpalveluksiin voinut kirkkokansa osallistua koronaturvallisesti. Tämän lisäksi sairaanhoitopiiri kielsi käyttämästä sairaalan wc-tiloja, joka osaltaan rajoitti kirkon jumalanpalveluselämää.

Tarkastusseurue vieraili Nummelan rukoushuoneella 26.5. Sen on rakentanut yksityinen taustayhteisö ja metropoliitta Ambrosius on vihkinyt sen käyttöön vuonna 2015. Rukoushuoneen ryhmäyhdistys on perustettu vuonna 1997 ja sillä on 90 jäsentä. Yhdistys omistaa tontin ja rukoushuoneen. Sen tärkein tehtävä on huolehtia kiinteistöstä ja taloudesta. Toiminta rukoushuoneella toteutetaan yhdessä seurakunnan kanssa. Nummelassa on toiminut palkkatuella henkilö vuodesta 2015 alkaen.

Kiitollisuudella todetaan Nummelan yhteisön olevan ja olleen monella tavoin oma-aloitteinen ja tuloksellinen toiminnassaan. Esimerkillinen yhteisö muille! Siellä toimii tällä hetkellä kaksi ikonimaalauspiiriä ja senioripiiri kokoontuu joka toinen viikko. Myyjäiset on kaksi kertaa vuodessa. Vuodesta 2021 alkaen pyhä liturgia toimitetaan rukoushuoneella kaksi kertaa kuukaudessa, jolloin paikalla on myös palkattu lastenohjaaja. Muuten liturginen elämä pyörii maallikkopalveluksin. Rukoushuoneeseen on suunniteltu hankittavaksi lasi-ikonit ja kattokruunut tullaan asentamaan.

Kiinteistöjen hyvästä hoidosta on annettava erityiskiitos seurakunnan omalle kiinteistöpäällikkö Kaj Rosenbergille. Hänen johdolla on laadittu kiinteistöjen PTS-

suunnitelma ja Rosenberg on johdonmukaisesti vienyt seurakunnan kiinteistöhallintoa eteenpäin. Hän on lisäksi kyennyt vakuuttamaan seurakunnan päättäjät välttämättömyydestä pitää kiinteistöt hyvässä kunnossa tarvittaessa laajojenkin remonttien avulla. Myös kiinteistölautakunta on tehnyt erinomaista työtä.

Kasvatus, diakonia ja monikulttuurinen työ

Seurakunnassa on monipuolista ja monikielistä aktiivista toimintaa ja näyttääkin siltä, että ihmiset tulevat osaksi seurakunnan toimintaan kielellisistä haasteista huolimatta. Monikulttuurisen työn tehtäviä hoitaa yksi pappi koko seurakunnan alueella. Venäjänkielisessä toiminnassa on kolme päätoimista työntekijää, pappi, kanttori ja osa-aikainen vahtimestari. Vapaaehtoistoimintaa koordinoi yksi henkilö, jonka työtehtäviin kuuluu tukea ja ohjata seurakunnan vapaaehtoistoimintaa ja seurakunnassa toimivia vapaaehtoisia. Diakoniatyö on alueellista. Diakoniatiiimillä on lähiesihenkilö ja diakoniapappi. Diakoniatyössä taloudellisen avun antamisen mahdollisuudet ovat aina rajalliset. Se on niukkuuden mahdollisimman tarkoituksenmukaista jakamista. Vähävaraisille seurakunnan jäsenille ja perheille annetaan rajoitetusti lahjakortteja ruokaan. Vaikka tuki tarvitseville jää väistämättä marginaaliseksi, on sillä merkitystä avun saajille: seurakunta muistaa ja on vierellä vaikeina aikoina. Henkinen tuki, rinnalla kulkeminen, viranomaiskontakteissa auttaminen ja elämässä ja arjessa eteenpäin ohjaaminen ovatkin diakoniatyön ydinalueita.

Seurakunta muistaa kaikkia alueensa ylioppilaita ja hoitaa pääsiäisen koululaisjumalanpalvelukset kiitettävästi. Kouluyhteistyö on tärkeä osa-alue seurakunnalle, sillä sen piirissä on maahanmuuttajien ansiosta myös sellaisia ortodoksisia oppilaita, jotka eivät ole vielä rekisteröityneitä seurakunnan jäseniä.

Kaunisniemen leirikeskukseen tutustumisen ja nuorten tapaamisten yhteydessä 26.5. todettiin, että kasvatustyö tarjoaa kesätyötä nuorille ja sitä kautta mahdollisuuden tutustua paremmin seurakunnan elämään. Edellä mainittuun on panostettava myös jatkossa. Esimerkiksi leirit Kaunisnimessä työllistävät merkittävästi nuoria ja hakemuksia niihin on jopa enemmän, mitä tarjottavia paikkoja. Leiriohjaajien päiväpalkka ei tosin ole ajan tasalla ja tässä seurakunta voisi osoittaa proaktiivisuutta niiden tarkistamisessa. Hämeenlinnassa ei valitettavasti ole toistaiseksi kerhotoimintaa lapsille ja nuorille. Kasvatustoimen työntekijöillä on omat osaamisalueensa, ja toiminta on keskittynyt enimmäkseen Helsingin kaupunkiin ja sen lähiympäristöön. Ikonimaalaus on yksi suosituimmista seurakunnan kerhomuodoista.

Luottamuselimet

Palvelukeskuksen lakimiehen tekemän tarkastuksen mukaan seurakunnanvaltuuston ja seurakunnanvaltuuston kokousten pöytäkirjat liitteineen on laadittu hyvin ja ne on arkistoitu aikajärjestyksessä sekä merkitty juoksevilla kokousnumerolla sekä sivujen numeroinnilla kokouksittain. Pöytäkirjat on asianmukaisesti tarkastettu ja allekirjoitettu.

Vuoteen 2020 saakka pöytäkirjat on asianmukaisesti sidottu kirjoiksi. Viimeisimpien vuosien pöytäkirjat tulee kuitenkin sitoa ennen lopullista arkistointia.

Luottamushenkilöiden kokouksessa 28.5. kehitettävää nähtiin asioiden kokonaisvaltaisessa näkemisessä ja kyvyssä katsoa riittävän kauaksi tulevaisuuteen. Nykyisen toimintakulttuurin arvioitiin olevan suoranainen yhteistoiminnan este. Samalla myös todettiin molemminpuolinen luottamus pulaa johdon ja luottamushenkilöiden välillä. Rakentaville ja oikea-aikaisille keskusteluille on tarvetta. Resurssien riittävyys on kuitenkin pidettävä mielessä myös mitä tulee keskustelemiseen. Keskustelun, valmistelun ja päätöksenteon on tuettava toisiaan, mutta ne on pidettävä erillään toisistaan. Lautakuntia voidaan käyttää päätöksenteon tukena. Kokousten ulkopuoliset keskustelut todettiin luonnollisesti sallituiksi, mutta niistä ei saa tulla ”varjohallitusta”, vaan niissä esiin nousseet näkemykset on syytä tuoda myös virallisiin kokouksiin pohdittavaksi. Pöytäkirjoissa on selkeästi ja eriytetysti ilmaistava keskustelu, valmistelu ja päätöksenteko.

Kommentteja ja suosituksia

Keskeinen osa koko kirkkomme henkisistä ja aineellisista resursseista sijoittuu Helsingin seurakuntaan. Hallintorakenteissa on vielä kehityshaasteita. Erityisen haastavaksi tilanteen tekee ohut organisaatio. Ehkä siksi entistä tärkeämpää on, että asioiden käsittelyssä kiinnitettäisiin huomioita myönteisyyteen ja joustavuuteen ja pyrittäisiin välttämään turhaa asenteellisuutta. Seurakunnan elimissä ja luottamustoimissa aikaisempina vuosina käsitellyt asiat näyttävät vuodesta toiseen nousevan yhä uudestaan esille. Tämä kuormittaa työntekijöitä ja seurakuntaa työyhteisönä ja on este organisaation kehittymiselle. Kun on kysymys organisaation kehittämisestä, niin aina tarvitaan yhteistä tahtotilaa ja kompromissivalmiutta.

Seurakunnan tarkastuksen aikana on havaittu, että joillakin luottamushenkilöillä on valtaavan suuri epäluottamus johtoryhmän henkilöstöä kohtaan mukaan lukien heidän ammatitaitonsa. Tämä näkyy jatkuvana operatiivisen johtamisen puolelle astumisena, josta palvelukeskuksen lakimieskin on muistiossaan huomauttanut. Johtamisesta vastaa seurakunnan kirkkoherra.

Osaltaan luottamus pulaa näkyy työyhteisön oireilussa siten, ettei seurakunnan palveluksessa oleville toimihenkilöille anneta riittävää työrauhaa. Luottamuselinten kokoukset ja työ ovat myös työpaikka seurakunnan työntekijöille. Siksi on välttämätöntä turvata heille työrauha. Operatiivisen johdon on huolehdittava samalla myös siitä, että toimihenkilöiden toimenkuvat ja työtehtävät ovat selkeät ja seurakunnan toimintaa hoidetaan niiden mukaisesti.

Luottamus pulaa näyttää konkretisoituvan muun muassa kiinteistölautakunnan toimintaan ja näkyy dialogin puutteena. Kiinteistölautakunnan tekemät ehdotukset eivät mene luottamuselimissä läpi toivotulla tavalla vaan palautuvat jatkotyöstämiseen. Tapa on

hidas ja tulee seurakunnalle kalliiksi, kun on tehtävä joutuisia kiinteistöjen kuntoon liittyviä päätöksiä. Dialogin puute ehkä osaltaan vaikuttaa siihen, ettei kiinteistöjen elinkaariajattelu ole toteutunut parhaalla mahdollisella tavalla seurakunnassa. Tästä syystä, ja osin myös muuttuvasta toimintaympäristöstä johtuen olisi tärkeää taata lautakunnan jäsenistölle pidemmät toimiajat. Tällä hetkellä lautakunnan pohdinnoista ja keskusteluista vain pieni osa päättyy eteenpäin. Dialogin on tultava näkyväksi myös pöytäkirjatasolla.

Luottamuksen rakentaminen edellyttää eri osapuolilta kaikissa toimissa oikea-aikaisuutta, avoimuutta, rehellisyyttä ja tasapuolisuutta. Luottamusta rakentavat osaltaan monenlaiset käytännön toimet: henkilöstön ennakoitava tavoitettavuus, kehittyvä kokoustekniikka ja hallinnollisten rutiinien säännöllisyys. Tarkastuksessa on käynyt ilmi, että aloitteita on ennätysmäärä ja keskittyminen niihin vaikeuttaa johdon lakisääteistä työtä. Toistuvat aloitteet jo käsitellyistä asioista heikentävät osaltaan myös valmistelutyötä. Tämä on luottamuselimissä tiedostettava.

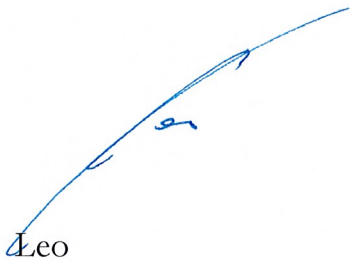
Yhteiskunnallisessa näkyvyydessä ja positiivisen julkisuuskuvan kehittämisessä seurakunnalla on vielä monia mahdollisuuksia, joita voitaisiin hyödyntää vieläkin enemmän. Pyhäkkökeskeisyys on eräs näistä. Tarkastuksen aikana osoittautui, että ainakin Hämeenlinnassa pyhäkkökeskeisyyden idea on jäänyt epäselväksi, josta tulisi keskustella paikallistasolla kenties enemmän. Paikalliset on myös saatava mukaan laatimaan seurakunnan budjettia valtuustolle. On kuitenkin ymmärrettävää, että Lahden ja Hämeenlinnan liittymisten myötä toimintatapojen yhdenmukaistaminen ja sopeuttaminen vie aikansa. Tärkeintä joka tapauksessa on, että pienet yhteisöt näkevät itsensä osana suurempaa kokonaisuutta. Erilainen ajattelu toiminnan toteuttamisessa voi olla rikkautta, kunhan se ei muodosta konfliktia suurempaan kokonaisuuteen nähden.

Seurakunnan kaikissa pyhäkköyhteisöissä on varmistettava lapsiperhemyönteisyys ja perheet on otettava entistä aktiivisemmin seurakunnan elämään mukaan, sen keskiöön. Pyhäkkökeskeisyys tulisi kenties näkyväksi paremmin, jos kasvatustyöntekijät olisivat työajattomia. Heidän näkyvyytensä on tärkeää. Myös pätevistä uskonnonopettajista on pulaa. Kuten kirkkopalvelujen koordinaattori Sirpa Okulov muistiossaan ehdottaa, opettajien taloudellista epävarmuutta poistaisi, jos seurakunta yhdenvertaistasi käytäntöä muiden ortodoksisten seurakuntien tapaan budjetoimalla niiden opettajien matkakuluihin, joiden matkoja ei korvaa kunta, eivätkä verohelpotukset auta tarpeeksi.

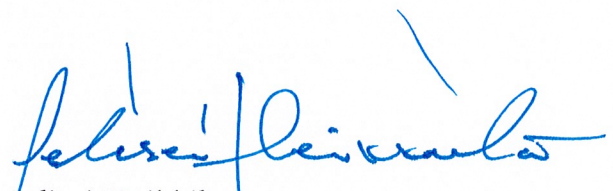
Seurakunnan ydintyön ja tehtävän kannalta on välttämätöntä, että seurakunnan papisto keskustelee muutoinkin kuin tarkastuksen aikana ja että he tapaisivat toisiaan säännöllisesti muutoinkin kuin hallintokokouksissa. Työn sisällöstä ja laadusta on voitava reflektoida sekä muiden kollegojen että ylemmän johdon kanssa. Samalla on huolehdittava kanttoreiden työssä jaksamisesta, sillä moni näyttää tällä hetkellä uupuvan työn alle. Olisi myös hyvä, jos seurakunta huomioisi nykyistä paremmin kommunikointiongelmista kärsivät henkilöt esimerkiksi palkattaessa nuoria diakonian lajittelu- ja pakkaustehtäviin.

Lopuksi muutama konkreettinen asia. Arkistotilan toimimaton ilmanvaihto sekä tilassa kulkevat viemäriputket muodostavat riskin arkistoitavalle aineistolle. Tämä ongelma on ratkaistava pikimmiten. Myös seurakunnan arvoesineistöluettelot tulee käydä läpi ja digitoida mahdollisimman pian. Lahden kirkko tarvitsee omat kellot.

Kaiken kaikkiaan Helsingin ortodoksisella seurakunnalla on pääkaupunkiseudulla tärkeä tehtävä palvella kirkon todistusta ja heijastaa ympäröivässä yhteiskunnassa kirkon vuosituhantisia arvoja. Hiippakunnan püsäpana olen syvästi kiitollinen seurakunnan tekemästä arvokkaasta työstä nyt entistä haastavammassa ja muuttuneessa maailmantilanteessa, ja samalla rukoilen sille kolmiyhtheisen Jumalamme siunausta eteenpäin.

Leo
Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa

Jelisai Heikkilä
Teologinen sihteeri, seurakuntatarkastuksen sihteeri

Suomen ortodoksisen kirkon palvelukeskus

Dnro: 41/05/2022

Asia: Helsingin ortodoksisen seurakunnan johtaminen ja henkilöstöhallinto

Muistio

Helsingin seurakunnan johtamisen ja henkilöstöhallinnon toiminnan tarkastus pidettiin 9.-11.5.2022 Helsingin ortodoksisen seurakunnan tiloissa (os. Liisankatu 29). Tämä tarkastus on osa Helsingin seurakunnan toiminnantarkastusta, joka toimitettiin Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa Leon pyynnöstä. Johtamisen ja henkilöstöhallinnon tarkastajana toimi palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkkö. Seurakunnan edustajana tarkastuksessa toimi kirkkoherra Markku Salminen sekä hallintopäällikkö Kristiina Mendes. Tarkastuksen yhteydessä käytiin keskusteluja myös kasvatuksen ja koulutuksen esihenkilön Kristiina Aminoffin, sekä nuorisotyöntekijä Vasili Venkulan kanssa.

Yleistä

Edellinen Helsingin ortodoksisen seurakunnan tarkastus on toimitettu 27.1-2.2.2014. Seurakuntaan lähetettiin 2.5.2022 luettelo asiakirjoista, jotka pyydettiin varaamaan valmiiksi tarkastusta varten (liite 1). Tarkastus tehtiin seurakunnassa olevan materiaalin sekä haastattelujen perusteella koskien vuosia 2017–2021.

Seurakunnan toimintaa ohjaa Laki ortodoksisesta kirkosta (OrtL 985/2006) ja Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestys (OKJ 2006). Näiden lisäksi kirkollishallitus voi (OKJ 123 §) mukaan antaa tarkempia ohjeita esimerkiksi toiminta- ja taloussuunnitelman laatimisessa. Seurakuntaa työnantajana ohjaa myös suomen työläinsäädäntö sekä työsopimus, jossa kirkko on mukana osapuolena.

Tarkastuksessa keskityttiin henkilöstöhallinnon ja työsuojelutoiminnan lakisääteisten toimien tarkastamisen lisäksi hyvän johtamisen ja henkilöstöhallinnon käytänteiden tarkastamiseen. Samalla selvitettiin myös esimiestyön haasteita.

Työnantajan lakisääteiset velvoitteet ja työsuojelutoiminta

Tarkastuksessa on tullut ilmi, että Helsingin ortodoksinen seurakunta hoitaa lakisääteiset velvoitteensa työnantajana hyvin. Seurakunta on järjestänyt työterveyshuollon yhteistyössä Terveystalon kanssa. Sopimus työterveyshuollon järjestämisestä on ajantasainen. Työterveyshuollon sopimuksen laajuus ylittää selvästi lakisääteisen minimin. Voidaan todeta, että näin järjestetty työterveyshuolto edistää henkilöstön työssäjaksamista ja tukee työnantajan tavoitteita henkilöstön suorituskyvyn osalta.

Työterveyshuollon toimintasuunnitelmat löytyvät tarkastettavalta ajanjaksolta ja nykyinen toimintasuunnitelma on ajantasainen. Työterveyden työpaikkaselvitykset ja työsuojelutoimikunnan pöytäkirjat löytyvät tarkastettavasta materiaalista. Pöytäkirjoista käy ilmi, että työsuojelutoimikunnassa

käydään läpi työpaikkaselvitysten havaintoja sekä suosituksia ja näiden perusteella linjataan toimenpiteitä.

Työsuojeluun liittyvät lain vaatimat ohjeistukset kuten esimerkiksi yhdenvertaisuussuunnitelma ja päihdeohjelma löytyvät Helsingin seurakunnasta. Näihin liittyvät ohjeet ja käytänteet on kuvattu vuonna 2021 päivitetystä varhaisen tuen mallissa. Tarkastuksen materiaaliin sisältyy myös ohjeistus epäasiallisesta käytöksestä ja häirinnästä työpaikalla. Suosittelemme ohjeistuksen päivittämistä ja toimenpiteiden tarkempaa kuvaamista (prosessikuvaus). Ohjeistuksessa tulisi kuvata myös tilanne ja toimenpiteet, jossa häirintä- ja kiusaamissyytöksiä käytetään häirinnänvälineenä.

Työsopimus, matkustaminen ja palkkaus

Helsingin seurakunnan työsuopimus pohja on kattava, siinä on otettu huomioon kaikki tarpeellinen ja työsuopimuksia tehtäessä sopimus pohjaa myös käytetään. Kesätyöntekijöiden ja määräaikaisten kerhohajaajien käsin täytettävien työsuopimusten tietojen kattavuuteen ja selvyteen tulisi kiinnittää huomiota. Seurakunnassa on matkustusohje, mutta se on laajuudeltaan suuri ja sen käytännön toteuttaminen on hankalaa. Näin ollen matkustusohjetta ei noudateta yhdenmukaisesti. Suosittelemme matkustusohjesäännön päivittämistä ja päivitetyn ohjeen kouluttamista henkilöstölle.

Helsingin seurakunta käyttää sähköistä matkalaskun hyväksymistyökalua. Prosessi on nykyisellään hankala, koska keskushallinnolla, joka suorittaa matkalaskun maksattamisen, ei ole käytössään sähköistä matkalaskuohjelmaa.

Johtaminen, esimiestyö ja päätöksenteko

Henkilöstöstrategiassa kuvataan hyvin konflikteihin puuttumista. Alla ote kuvauksesta. Tarkastuksessa jäi kuitenkin epäselväksi, kuinka tämä toteutuu käytännössä.

"Konflikteihin puuttumiseen sekä niiden reflektointiin on lupa, aikaa, osaamista ja se tapahtuu sovittujen prosessien mukaisesti työntekijä- ja tarvittaessa työyhteisötasolla."

Seurakunnassa on olemassa henkilöstöstrategia ja henkilöstövisio, jotka ovat asiasisällöltään hyviä, mutta johtamisjärjestelmää ei ole kuvattu ja strategiassa kuvatut mittarit eivät ole enää käytössä. Näissä yllä mainituissa dokumenteissa on kuvattu Helsingin seurakunnan henkilöstöjohtamisen tavoitteita, keinoja ja mittareita. Linjaukset ovat osittain päivittämättä, mittarit eivät ole käytössä ja asiat ovat kahdessa erillisessä asiakirjassa. Suosittelemme että nämä edellä mainitut dokumentit korvataan yhdellä ajantasaisella dokumentilla, "Helsingin seurakunnan henkilöstöpolitiikka". Siinä tulisi kuvata seurakunnan henkilöstöjohtamisen periaatteet, tavoitteet ja keinovalikoima sekä ottaa kantaa käytettäviin mittareihin.

Kirkkoherran ja hallintopäällikön kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta voidaan tehdä huomio, että seurakunnan päätöksenteko ja johtosuhteet eivät ole kaikille toimijoille selvillä. Neuvosto ja valtuusto toimivat myös osittain operatiivisella tasolla, mikä hankaloittaa operatiivisen tason toimijoiden työskentelyä ja heikentää työhyvinvointia. Kaikilla organisaation tasoilla johtoryhmän tarkoitusta ja toimintaa ei ymmärretä. Yhteinen käsitys päätöksenteon prosessissa selkeyttäisi ja tehostaisi päätöksentekoa ja lisäisi työhyvinvointia.

Suosittelen yllä kuvattujen ongelmien pikaista ratkaisemista. Seurakunta on isojen päätösten edessä ja päätöksenteon valmistelun, päätöksenteon ja päätösten toimeenpanon tulee toimia. Hyvä työkalu päätöksenteon ja johtamisen selkeyttämisessä on johtamisjärjestelmä. Positiivinen huomio on, että johtamisjärjestelmä on jo seurakunnassa valmisteilla.

Esihenkilötyön tueksi on laadittu paljon hyviä ohjeita mutta ohjeistuksessa kannattaa pyrkiä selkeyteen. Keskusteluissa kävi ilmi, että kaikilta osin ohjeistuksia ei noudateta tai niitä ei noudateta samalla tavalla kaikkialla. Kävi myös ilmi, että erityisesti vaikeissa esimiestehtävissä esihenkilöt tarvitsevat tuekseen selkeää ohjeistusta ja koulutusta. Esihenkilötyön perusta tulisi olla sama kaikkialla. Työsuorituksen ohjaaminen ja virheellisiin toimintatapoihin puuttuminen aiheuttaa toisinaan kitkaa henkilöstön ja esihenkilöiden välillä.

Uuden työntekijän haastattelussa tuli ilmi, että perehdytys työtehtävään on hoidettu hyvin. Hänelle oli nimetty oma perehdyttäjä ja hän koki saavansa tarvittavaa ohjausta ja neuvontaa uusia asioita kohdatessaan.

Keskusteluissa kävi ilmi, että sivutoimiluvat myöntää kirkkoherra. Sivutoimien ongelmaksi saattaa muodostua työajattomien työntekijöiden sivutoimet. Suosittelen, että sivutoimilupien myöntämisestä laaditaan selkeä ohje.

Työhyvinvointi ja työpaikkakyselyt

Työhyvinvointia on mitattu erilaisilla kyselyillä vuosittain, mutta oma työhyvinvointikysely on tehty viimeksi vuonna 2017. Systemaattinen, vuosittainen työhyvinvoinnin seuraaminen auttaa parhaiten arvioimaan työhyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja suunnittelemaan uusia sitä parantavia toimenpiteitä. Suosittelen että kirkon kyselyihin osallistumisen lisäksi seurakunta järjestää vuosittain oman työhyvinvointikyselyn.

Helsingin seurakunnassa hoidetaan sairauspoissaolojen seuranta yhteistyössä työterveyshuollon kanssa. Taloussihteeri kirjaa poissaolot Terveystalon järjestelmään, josta ne tulevat osaksi työterveyshuollon raportteja. Hänen kauttaan ilmoitetaan säännöllisesti esihenkilöille niistä tilanteista, joissa on tarvetta varhaisen tuen mallin mukaiselle keskustelulle työntekijän kanssa. Työterveyshuollon kanssa käydään sairauspoissaololuvut kerran vuodessa läpi ja samalla niitä verrataan edellisten vuosien vastaaviin. Tämä käytäntö on asianmukainen ja nykyaikainen.

Muu henkilöstöhallintoon ja johtamiseen liittyvä ohjeistus

Tarkastuksessa tehtiin huomio, että seurakunnalla on kattava joukko henkilöstöhallintoon ja johtamiseen liittyviä ohjeistuksia. Monessa ohjeistuksessa asiasisältö on laaja ja henkilöstön voi olla vaikea hahmottaa ohjeen tarkoitusta. Tämän vuoksi ohjeitten noudattamisessa on havaittavissa eroavaisuuksia.

Etätyöskentelystä laadittu ohjeistus on pitkä ja siinä otetaan kantaa moneen asiaan, mutta moni käytännön asia jää epäselväksi ja etätyön käytänteiden sopiminen on jätetty esimiehille. Suosittelen että ohjeistuksen yleistä osaa supistetaan ja ohjeistuksessa linjataan enemmän suuntaviivoja esihenkilötyöskentelyn tueksi.

Yhteenveto ja toimenpidesuosituks

Tarkastusta varten etukäteen pyydetty asiakirjat löytyivät seurakunnasta ja keskusteluissa kysyttyihin lisäselvityksiin saatiin perusteltuja vastauksia. Kirkkoherra, hallintopäällikkö ja muu haastateltavaksi pyydetty henkilökunta oli kiittävästi käytettävissä tarkastukseen liittyvissä kysymyksissä.

Helsingin seurakunnan johtaminen ja henkilöstöhallinto on järjestetty pääsääntöisesti hyvin, kuitenkin myös kehitettävää löytyy. Seurakunnan työsuojelutoimi, työterveyshuolto ja muut lainvaatimat henkilöstöhallinnon toimet on järjestetty hyvin ja asianmukaisesti. Työterveyshuollon taso ylittää selkeästi lain vaatiman minimin. Tarkastusta varten pyydetty, lain vaatimat asiakirjat löytyivät ja ne olivat asianmukaiset.

Suosittelena seuraavia toimenpiteitä johtamisen ja henkilöstöhallinnon kehittämiseksi.

- Ohjeistuksen päivittämistä epäasiallisesta käytöksestä ja häirinnästä työpaikalla sekä toimenpiteiden tarkempaa kuvaamista
- Henkilöstöpolitiikan laatimista Helsingin seurakunnalle
- Seurakuntaneuvostolle, valtuustolle ja seurakunnan johdolle selkeytetään seurakunnan päätöksenteon kulku ja johtosuhteet
- Esihenkilöille järjestetään koulutusta esimiestyön perusteista, työnohjauksesta ja konfliktitilanteen hoitamisesta
- Sivutoimilupien myöntämisestä laaditaan selkeä ohje
- Työhyvinvointikysely järjestetään vuosittain
- Ohjeistusten laadinnassa pyritään selkeyteen ja käytännönläheisyyteen
- Etätöohje päivitetään selkeämmäksi

Kuopiossa 19.5.2022

Jari Rönkkö
palvelukeskuksen johtaja

Suomen ortodoksisen kirkon palvelukeskus
Dnro: 41/05/2022

20.5.2022
Jari Rantala

MUISTIO

Helsingin ortodoksisen seurakunnan tarkastuksesta seurakunnan kansliassa Helsingissä 9.-11.5.2022

Läsnä alkukeskustelussa olivat kirkkoherra Markku Salminen, hallintopäällikkö Kristiina Mendes, pastori Jonas Bergenstad, kasvatusasiain vastaava Kristiina Aminof, diakonian esimies Juha Lampinen, palvelukeskuksen lakimies Jari Rantala, kiinteistöpäällikkö Matti Rouvinen talouspäällikkö Henna Mynttinen, koulutusasiain koordinaattori Sirpa Okulov ja palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkkö.

Helsingin hiippakunnan piispan toimeksiannosta olen suorittanut seurakunnan hallinnon tarkastuksen vuosilta 2015 – 2021 seuraavasti:

Tarkastuksen kohde ja aineisto

Edellinen seurakunnan tarkastus on toimitettu 18.-20.9.2014.

Tarkastusta tehtäessä käytössäni on ollut seurakunnanvaltuuston ja seurakunnanneuvoston pöytäkirjat vuosilta 2015- 2021. Lisäksi tarkastusaineisto on käsittänyt seurakunnan ja sen keskeisimpien toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden väliset sopimukset, joista havainnot on kirjattu Matti Rouvisen laatimaan muistioon.

Tarkastusaineistoon ovat kuuluneet myös tilinpäätökset ja toimintakertomukset, talousarviot ja toiminta- ja taloussuunnitelmat vuosilta 2015 – 2021 ja niistä tehdyt havainnot on kirjattu Henna Mynttisen laatimaan muistioon.

Tarkastuksen suorittamistapa

Olen tarkastanut käytössäni olleen aineiston läpikäymällä asiakirjat ja tekemällä niistä havaintoja pistokokein. Käytössäni on ollut kaikki seurakunnan hallintoon liittyvä aineisto ja asiakirjat haluamassani ja tarvitsemassani laajuudessa.

Tarkastuksessa tehdyt havainnot

Seurakunnanvaltuuston ja seurakunnanneuvoston kokousten pöytäkirjat liitteineen on laadittu hyvin ja ne on arkistoitu aikajärjestyksessä sekä merkitty juoksevilla kokousnumerolla sekä sivujen numeroinnilla kokouksittain. Pöytäkirjat on asianmukaisesti tarkastettu ja allekirjoitettu. Vuoteen 2020 saakka pöytäkirjat on asianmukaisesti sidottu kirjoiksi.

Seurakunnan kanslia on erittäin hyvässä järjestyksessä ja seurakunnan asiakirjahallintoa on hoidettu hyvin.

Huomiot ja ohjeistus

Ohjeistettiin seurakuntaa muistamaan hallintolain velvoitteet järjestää seurakunnan toiminnot hyvän hallintotavan vaatimuksia noudattaen sekä huomioiden työlaissäädännön sekä tietosuojalainsäädännön asettamat vaatimukset ja velvoitteet. Päätösten ja pöytäkirjojen julkisuuden suhteen on myös huomioitava henkilöiden tietosuojasta johtuvat rajoitukset ja sen vuoksi asiakirjat on julkaistava siten, että ne eivät sisällä ei-julkisia tietoja.

Myös viimeisimpien vuosien pöytäkirjat tulee sitoa ennen lopullista arkistointia. Pöytäkirjat ja niiden liitteet voidaan sitoa erillisiksi asiakirjoiksi siten, että pöytäkirjat ovat kokonaisuudessaan julkisia ja liitteiden osalta voidaan huomioida ei-julkiset asiakirjat, mikäli liitteistä pyydetään erikseen jäljennöksiä.

Luottamushenkilöiden esteellisyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota niin, että asioiden valmistelu ja päätöksenteko on pidettävä erillään toisistaan.

Mikäli sama henkilö toimii useammassa seurakunnan toimielimessä, on erityistä huomiota kiinnitettävä esteellisyysäännöksiin noudattamiseen kunkin päätettävänä olevan asian osalta. Asianomaisen henkilön ja kirkkoherran on otettava huomioon hallintolain 28 §:n 1-7 kohtien säännökset asioita päätettäessä ja erityisesti kohdan 7) yleinen esteellisyysäännös, jonka mukaisesti luottamus henkilön puolueettomuuteen muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Seurakunnan palveluksessa olevien toimihenkilöiden työrauha on turvattava ja operatiivisen johdon on huolehdittava siitä, että toimihenkilöiden toimenkuvat ja työtehtävät ovat selkeät ja seurakunnan toimintaa hoidetaan niiden mukaisesti.

Luottamushenkilöiden toiminta ja päätöksenteko ei saa olla ristiriidassa operatiivisen johtamisen ja toimihenkilöiden työtehtäviin liittyvän käytännön toiminnan järjestämisen kanssa, jonka johtamisesta vastaa seurakunnan kirkkoherra.

Seurakunnanvaltuuston ja -neuvoston päätöksenteossa on kiinnitettävä erityistä huomiota toimielinten toimivallan jakoon, josta on säädetty OrtL:ssa ja kirkkojärjestyksessä. Seurakunnanneuvoston on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että seurakunnanvaltuuston vahvistamat ohje- ja johtosäännöt eivät voi olla millään osin ristiriidassa lain ja kirkkojärjestyksen sekä muun seurakunnan toimintaan sovellettavan lainsäädännön kanssa. Ristiriitaisen tilanteen havaitessaan seurakunnanneuvosto ei saa panna täytäntöön seurakunnanvaltuuston päätöstä ja asia on tarvittaessa saatettava kirkollishallituksen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi.

Kuopiossa 20.5.2022

Jari Rantala
Palvelukeskuksen lakimies

Suomen ortodoksisen kirkon palvelukeskus

Dnro: 41/05/2022

Asia: Helsingin ortodoksisen seurakunnan hallinnon tarkastus

Seurakunnan talouden tarkastus 9.5.-11.5.9.2022 Helsingin ortodoksisen seurakunnan tiloissa.

Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa Leon pyynnöstä talouden tarkastajana toimi talouspäälikkö Henna Mynttinen Suomen ortodoksisen kirkon taloustoimistosta. Seurakunnan edustajana tarkastuksessa toimi hallintopäälikkö Kristiina Mendes.

Muistio

Yleistä

Helsingin ortodoksisen seurakunnan edellinen seurakunnan tarkastus on toimitettu vuonna 2014. Koronapandemia on viivästyttänyt seurakunnan tarkastuksen ajankohtaa useamman kerran. Seurakuntaan lähetettiin 7.4.2022 luettelo asiakirjoista, jotka pyydettiin etsimään ja varaamaan valmiiksi tarkastusta varten (liite 1). Talouden tarkastus tehtiin seurakunnassa saadun materiaalin sekä haastattelun perusteella lähinnä vuosilta 2017 - 2021.

Seurakunnan talouden hoidossa on noudatettava hyvän talouden hoidon periaatteita. Seurakunnan omaisuutta on hoidettava siten, että sen säilymisestä on riittävä varmuus ja sille saadaan kohtuullinen tuotto.

Seurakunnan taloutta ohjaa: Laki ortodoksisesta kirkosta (OrtL 985/2006), Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestys (OKJ 2006), Kirjanpitolaki (KPL 1336/1997), kirjanpitoasetus (KPA 1339/1997), Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Näiden lisäksi kirkollishallitus voi (OKJ 123§) mukaan antaa tarkempia ohjeita talousarvion ja toiminta- ja taloussuunnitelman laatimisesta, tuloveroprosentin vahvistamisesta, omaisuuden hoitamisesta, rahatoimen järjestämisestä, kirjanpidosta ja tilintarkastuksen toimittamisesta.

Helsingin ortodoksisen seurakunnan talous

Helsingin ortodoksisen seurakunnan jäsenmäärä oli vuoden 2016 lopussa 19 929 jäsentä. Vuoden 2020 lopussa jäsenmäärä oli 19 514 jäsentä. Lahden- ja Hämeenlinnan ortodoksisten seurakuntien yhdistymisten myötä seurakunnan jäsenmäärä oli vuoden 2021 lopussa 22 325 jäsentä. Helsingin ortodoksinen seurakunta on jäsenmäärältään Suomen suurin ortodoksinen seurakunta.

Helsingin ortodoksisen seurakunnan veroprosentti on ollut 1,80 prosenttia vuodesta 2016 lähtien. Yhdistymisen myötä Lahden ja Hämeenlinnan alueen kirkollisveroprosentti laski. Lahden seurakunnan veroprosentti oli vuonna 2020 1,90 prosenttia ja Hämeenlinnan 2,0 prosenttia. Helsingin ortodoksisen seurakunnan veroprosentti on toiseksi alhaisin kaikista ortodoksisista seurakunnista. Ortodoksisten seurakuntien keskimääräinen veroprosentti vuonna 2021 oli 1,95 prosenttia.

Helsingin ortodoksisen seurakunnan verotulot ovat kasvaneet vuosittain viimeisen viiden vuoden aikana lukuun ottamatta vuotta 2018. Yhdistyminen on luonnollisesti kasvattanut verotuloja eniten. Helsingin ortodoksisen seurakunnan verotulo/jäsen vuonna 2021 oli keskimäärin 314 euroa kun se koko kirkon tasolla oli 285 euroa. Verotulot jäsentä kohden kasvoivat myös vuonna 2021 vaikka seurakunnan veroprosentti yhtenäistettiin ja Lahden ja Hämeenlinnan alueella se laski. Yleinen talouden hyvä kehitys selittää verotulojen nousua, joka koko kirkon tasolla oli vuonna 2021 3,7 prosenttia.

Seurakunnan tulot muodostuvat pääosin verotuloista ja toimintatuotoista joista suurimmat ovat vuokratuotot. Vuokratulojen osuus seurakunnan tuloista oli vuosina 2021 – 2017 keskimäärin 29 prosenttia. Seurakuntien yhdistymisen myötä verotulojen osuus seurakunnan tuloista on hieman kasvanut ja vuokratulojen pienentynyt.

Tarkastusvuosien 2017 – 2021 tilinpäätökset ovat kaikki reilusti ylijäämäisiä. Talousarviot vuosille 2017 – 2021 ovat olleet kaikki alijäämäisiä. Henkilöstökulut ovat suurin kuluryhmä ja tarkastusvuosien (2017 – 2021) aikana ne ovat olleet keskimäärin 40 prosenttia kaikista kuluista. Henkilöstömenoihin kuluu seurakunnan verotuloista keskimäärin 57 prosenttia. Kaikkien seurakuntien henkilöstömenoihin kuluu keskimäärin 55 prosenttia.

Seurakunnan tase

Seurakunta omistaa kirkollisten rakennusten, kaluston ja kiinteistöjen lisäksi, asunto-osakkeita ja arvopapereita. Maa- ja vesialueiden osalta kaikkia seurakunnan omistamia maa-alueita ei ole arvostettu taseeseen.

Seurakunnalla on taseen omassa pääomassa kiinteistöraho, joka on ollut yli 6,5 miljoonaa euroa. Rahaston purkaminen on aloitettu tilikaudella 2021. Rahastoa on päätetty purkaa Hämeenlinnan kirkon remonttikuluja vastaan. Rahaston purkamisen jälkeen Hämeenlinnan kirkon peruskorjauksesta ei ole jäänyt taseeseen arvoa, jota voitaisiin vuosittain poistaa. Poistojen tarkoituksena on kuvata rakennuksen kulumista ja edistää varautumista rakennusten seuraaviin korjauksiin. Kirjanpitolaissa ja asetuksessa ei ole suoranaisia säännöksiä rahastosiirtojen esittämisestä ja tulkintaa haetaan Kirjanpitolautakunnan ohjeistuksesta. Yhteisön tuloksen järjestelemistä vapaaehtoisilla rahastosiirroilla ei voida pitää kirjanpitolautakunnan lausunnon mukaan hyvän kirjanpitotavan mukaisena. Rahaston purkaminen pienentää merkittävästi seurakunnan vuosittaisia poistoja. Taloustoimiston kokemuksen mukaan myös eri tilintarkastajien tulkinnat ja ohjeistukset poikkeavat toisistaan rahastojen osalta.

Seurakunnalla on pitkäaikaista vierasta pääomaa 1,4 M€ josta rahalaitoslainaa 1,1 M€.

Taloussääntö ja sisäisen valvonnan ohjesääntö

Tarkastuksen yhteydessä pyydettiin nähtäväksi seurakunnan taloussääntö. *Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen 122§ mukaan: Seurakunnalla tulee olla taloussääntö. Taloussäännön tulee sisältää tarkemmat määräykset kirjanpidosta, talousarviosta, rahoituslaskelmasta ja omaisuuden hoidosta. Taloussäännön hyväksyy seurakunnan valtuusto.*

Seurakunnan taloussäännön tarkoitus on ohjata seurakunnan käytännön taloudenhoitoa ja työntekoa. Seurakunnalla on taloussääntö, joka on käsitelty seurakunnan neuvostossa 16.11.2017 ja jonka valtuusto on hyväksynyt 14.12.2017. Taloussääntö on laadittu kirkollishallituksen hyväksymän mallin pohjalta ja sisältää talouden kannalta olennaiset asiat. Tarvittaessa taloussääntö tulee päivittää vastaamaan seurakunnan ohjauksen tarpeita.

Seurakunnalla on olemassa myös sisäisen valvonnan ohje, joka on hyväksytty seurakunnan neuvostossa 22.10.2015.

Talousraportointi ja talouden seuranta

Helsingin ortodoksisen seurakunnan kirjanpito ja palkanlaskenta hoidetaan sopimuksen mukaan palvelukeskuksen taloustoimistossa. Kirjanpito tehdään kuukausittain ja kirkkoherralle, hallintopäällikölle sekä talouden työntekijöille lähetetään raporttipaketti joka sisältää: tuloslaskelman, taseen, kustannuspaikkakohtaisen toteumavertailun ja päivä- ja pääkirjan. Kaikille kustannuspaikkavastaaville lähetetään toteumavertailu heidän vastaamastaan kustannuspaikasta. Kirkkoherra ja hallintopäällikkö seuraavat seurakunnan taloutta aktiivisesti ja raportoivat siitä edelleen seurakunnan neuvostolle ja valtuustolle. Tilinpäätökset ja budjetit on käsitelty seurakunnan neuvostossa ja valtuustossa asianmukaisesti.

Seurakunnan ja työntekijän välisiin työsopimuksiin kohdistuneet riita-asiat, joista on annettu oikeiden päätös, on kirjattu tilinpäätöksiin ja niiden kustannusvaikutukset on avattu tilinpäätösraportoinnissa asianmukaisesti.

Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen 114§ mukaan: Tilinpäätökseen kuuluvat tuloslaskelma, tase ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Seurakunnan tarkastusvuosien tilinpäätökset ovat asianmukaisesti tilintarkastettuja. Tilintarkastuskertomukset ovat perusmuotoisia. Tilintarkastus havainnoista on laadittu vuosittain muistiot, ne sisältävät havaintojen lisäksi myös tietoa ja vertailua tilinpäätöksestä ja seurakunnan taloudesta.

Seurakunnan rahaliikenne ja käteiskassat

Tarkastuksen aikana käytiin läpi seurakunnan rahaliikennettä ja sen seuranta. Seurakunnan vastuulla on rahatilanteen riittävyys, vaikka maksatus tehdään taloustoimistossa. Seurakunnan maksuvalmius on tarkastushetkellä erittäin hyvä. Pankkitilejä seurakunnalla on runsaasti, mikäli seurakunnalla on esimerkiksi yhdistymisissä tulleita pankkitilejä, jotka ovat tarpeettomia tulee ne lopettaa.

Kirkoissa ja pyhäköissä on käteiskassat. Kirkon isännöitsijät huolehtivat kassojen laskemisesta ja tilittämisestä pankkiin ja toimittavat tilityserittelyt taloustoimistoon. Käteisen rahan käsittelyyn liittyy aina riski ja siksi suositellaan, että isännöitsijän lisäksi myös toinen henkilö tarkastaisi kassan ja kuittaisi tilityksen. Seurakunnalla on käytössä myös maksupäätteitä lähinnä Uspenskin katedraalissa ja Kaunisniemen leirikeskuksessa.

Osto- ja myyntilaskujen käsittely

Seurakunnan ostoreskontra ja myyntireskontra hoidetaan taloustoimistossa, samoin myyntisaamisten perintä. Mikäli maksuja ei saada maksukehotuksista huolimatta saatavista on seurakunnalla sopimus perintäyhtiön kanssa ja saamiset voidaan periä sitä kautta.

Seurakunnan ostolaskut kierrätetään sähköisesti. Ostolaskuilla on sekä asiataarkastaja, hyväksyjä ja maksatushyväksyjä. Maksatushyväksyjänä toimii hallintopäällikkö viiteen tuhanteen euroon asti ja kirkkoherra hyväksyy sen yli menevät laskut. Kirkkoherran laskut hyväksyy neuvoston varapuheenjohtaja.

Palkkahallinto

Seurakunnan palkanlaskenta hoidetaan palvelukeskuksen taloustoimistossa seurakunnasta tulleiden tietojen perusteella.

Pappien ja kanttoreiden palkkapäivä on kuukauden 1. päivä. Mikäli kuukauden 1.päivä sattuu viikonlopulle (lauantai tai sunnuntai) palkka maksetaan perjantaina edellisen kuukauden puolella. Näin palkansaajalle voi tulla kuukausia, jolloin hän saa kaksi palkkaa tai ei palkkaa ollenkaan. Tämä voi vääristää palkansaajan verotietoja sekä sairaus- vanhempainpäivä yms.- korvauksia jotka lasketaan palkkatietojen mukaan tietyltä ajalta. Lisäksi eläkeprosenttien muuttuessa voi palkansaajan tyel-prosenti olla virheellinen. Tämä aiheuttaa myös lisätyötä palkanlaskennassa. Seurakunnan tulee neuvotella käytännön muuttamisesta niin, että palkkapäivä on kuukauden 1. pankkipäivä eli jokaisen kuukauden ensimmäinen arkipäivä.

Yhteenveto

Tarkastuksessa tarvittavat ja etukäteen pyydetty asiakirjat löytyivät seurakunnasta hyvin tarkastusta varten. Hallintopäällikkö oli apuna ja käytettävissä tarkastukseen liittyvissä kysymyksissä.

Talouden seuranta on seurakunnassa aktiivista ja siitä raportoidaan päätöksentekijöille asianmukaisesti. Seurakunnassa on toimivat käytännöt seurakunnan ja taloustoimiston välillä.

Seurakunnassa on iso kiinteistövarallisuus mutta osa kiinteistöistä vaatii mittavia korjauksia. Asioiden valmistelua kiinteistöjen osalta on tehty päätöksentekoa varten.

Kuopiossa 19.5.2022

Henna Mynttinen
talouspäälikkö

Muistio

Helsingin ortodoksisen seurakunnan hallinnon tarkastuksesta
9.5.2022 – 11.5.2022

Dnro 41/05/2022

Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa Leon toimeksiannosta olen suorittanut seurakunnan kiinteistötoimen tarkastuksen vuosilta 2015 – 2021 seuraavasti:

Tarkastuksen kohde ja tarkastettu aineisto:

Tarkastusta suorittaessani käytössäni on ollut seurakunnan kiinteistölautakunnan pöytäkirjat sekä valtuuston ja neuvoston pöytäkirjat liitteineen vuosilta 2015-2021. Lisäksi tarkastusaineistopyyntö on käsittänyt seurakunnan ja sen keskeisimpien toimitilojen asiakirjoja seuraavasti:

- kiinteistötoimen PTS-suunnitelma (rullaava budjetti investoinneista ja huoltokorjauksista)
- kilpailutukset, urakkasopimukset, työmaakokouspöytäkirjat, vastaanottotarkastusten pöytäkirjat
- suunnitelmia, uusia ja vanhoja sekä erikois- ja työpiirustuksia
- talotekniikan suunnitelmia
- tutkimusraportteja kiinteistöistä
- pelastautumissuunnitelmat, kaikista rakennuksista, sähköisinä
- palotarkastusten pöytäkirjoja
- paloilmoinnolaitteiston tarkastuksen ptk
- Mannerheimintie 8 väestönsuojan vuositarkastuksen ptk
- sähkölaitteistojen tarkastusten ptk (kaikista rakennuksista)
- ilmanvaihtolaitteiston tarkastus ptk
- lämmityslaitteiston tarkastus ptk
- keittiön omavalvontasuunnitelma 2022
- siivous- ja huoltosopimukset, vuokrasopimukset
- vakuutuskirjat myös esineistön osalta
- kiinteistön hoitokulut rakennuksittain vuositasolla (saatu talousarvioista)
- energiankulutuslukum tiedot kWh/vuosi (osin sähköisessä järjestelmässä / OptiWatti)
- kiinteistöveropäätökset 2021
- hautapaikkakartat ja hautaluettelo (2022)

Tarkastuksen suoritus tapa:

Olen tarkastanut käytössäni olleen aineiston läpikäymällä asiakirjoja ja tekemällä niistä havaintoja pistokokein.

Tarkastuksessa painopiste on ollut hyvässä hallinnointitavassa eikä asiakirjojen substanssissa. Käytössäni on ollut seurakunnan kiinteistönhallintaan liittyvät kokouspöytäkirjat liitteineen, tutkimusraportteja ja kiinteistönpitoon liittyvää aineistoa. Lisäksi olen keskustellut seurakunnan kiinteistönpidosta ja tavannut vahtimestareita sekä teknistä henkilökuntaa.

Erityiskiitoksen ansaitsevat seurakunnan oma kiinteistöpäällikkö Kaj Rosenberg, joka on järjestelmällisesti vienyt seurakunnan kiinteistönhallintoa eteenpäin ja saanut seurakunnan päättäjätkin uskomaan, että rakennukset tulee pitää hyvässä käyttö kunnossa ja laajojakin remontteja tarvitaan säännöllisesti. Se on ainoa oikea tapa huolehtia aineellisesta rakennetusta kulttuuriperinnöstämme. Seurakunnan kiinteistölautakunta tekee myös erinomaista ja pitkäjänteistä työtä hyvin organisoidusti ja tavoitteellisesti. Lautakunta valmistelee asioita ammattimaisesti ja tehokkaasti päättäjille. Tieto kulkee ruohonjuuritasolta päättäjille, jopa niin tehokkaasti, että päätöksenteko muodostuu pullonkaulaksi. Asioita palautetaan valmisteluun vedoten kustannuksiin tai keskeneräisyyteen, vaikka papereiden mukaan toimenpiteitä ei kannattaisi pidemmälle valmistella ilman päätöstä.

Tarkastuksessa tehdyt havainnot:

Kiinteistötoimen asiakirjahallinto on pääsääntöisesti sähköinen. Seurakunnan arkistosta löytyy suurin osa tarkastuksen aikajänteen asiakirjoista. Sähköisen asiakirjahallinnon ohella seurakunnan täytyy muistaa paperisen arkiston ylläpito ja huolehtia tarpeellisten asiakirjojen tulostamisesta ja arkistoinnista.

Arkistotilan tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota viemäriputkiin ja ilmanvaihtoon. Tilassa on ilmanvaihtoventtiili, jonka suodatin on vanhentunut. Tila on varustettu asianmukaisella palo-ovella, mutta sijainti sisäpihan alla, toimimaton ilmanvaihto sekä tilassa kulkevat viemäriputket muodostavat riskin arkistoitavan aineiston vaurioitumiselle. Arkiston siirtoa esimerkiksi Mannerheimintie 8:n väestönsuojaan tai muuhun vastaavaan arkistotilaksi paremmin soveltuvan tilaan suositellaan vahvasti.

Kiinteistölautakunta on kokoontunut pääsääntöisesti kuukausittain. Seurakunnan vahvuutena on rakennusalan ammattilaisista koottu kiinteistölautakunta. Ammattimainen kiinteistölautakunta pystyy käsittelemään sille osoitettuja asioita tehokkaasti ja järjestelmällisesti. Kiinteistölautakunnalla on käytössään seurakunnan kiinteistöstrategia, johon se pystyy nojaamaan päätöksenteossaan. Kiinteistöstrategia ohjaa kokonaisvaltaisesti seurakunnan päätöksentekoa kohti ennalta määriteltyä päämäärää. Kirkkoherran tehtäväksi jää luottamuselinten työskentelyn seuraaminen ja välitavoitteiden asettaminen. Seurakunnalta puuttuu kiinteistönhallintaan tarkoitettu järjestelmä, joka helpottaisi kaikkien kiinteistötoimen työntekijöiden työntekoa.

Rakennuksista on laadittu PTS-suunnitelmat ja hyvät kuntoarviot. Tämän lisäksi rakennuksissa on pidetty lakisääteiset tarkastukset (paloilmoitin-, väestönsuoja-, sähköjärjestelmä-, ilmanvaihtotarkastukset) ajallaan ja säännöllisesti. Tarkastuksen perusteella voidaan todeta seurakunnan kiinteistötoimen olevan erittäin hyvin toimiva ja ammattimainen. Asiakirjahallintoa tehostamalla kiinteistötoimen toimintaa voidaan helpottaa ja esimerkiksi säännöllisesti toteutettavia tarkastus- ja huoltotoimia sekä muistutuksia voidaan automatisoida.

Kaikki kiinteistönhallintaan liittyvät tiedot ovat kiinteistötoimen palvelimella sähköisesti järjestettyinä. Kiinteistöjen tiedot ja asiakirjat tulisi koota yhteen ja arkistoida/luetteloida palvelimen lisäksi sähköiseen kiinteistönhallintajärjestelmään. Järjestelmän avulla seurakunnan kiinteistötoimen työmäärää voidaan helpottaa sekä nopeuttaa akuutteihin tilanteisiin vastaamisen aikaa.

Seurakunnan mittava kiinteistöomaisuus on ammattimaisen kiinteistötoimen ylläpitämänä hyvässä kunnossa. Ainoa poikkeama on Unioninkatu 39 ja Liusankatu 29 kokonaisuus. Seurakunnalla on kyseistä kiinteistöä koskeva päätöksentekoprosessi kesken. Mittava peruskorjaus voi vaikuttaa seurakunnan toimintaan vuosikymmeniä. Kymmenen vuoden sisällä seurakunta joutuu päättämään myös Mannerheimintie 8 kiinteistön peruskorjaamisesta tai myymisestä. Näiden kiinteistöjen ylläpitäminen vaatii erittäin huolellista perehtymistä ja pitkäjänteistä kiinteistöjohtamista. Ammattimainen kiinteistösijoittaminen on erittäin vaativa kokonaisuus, jonka menestyksekääseen toteutukseen ei vapaaehtoisvoimin toteutetulla kiinteistöhallinnoinnilla päästä. Suurimman kirkkomme seurakunnan velvollisuutena on toimia seurakuntakentän peruskalliona, vakauttavana voimavarana ja esimerkkinä. Tämän vuoksi suuria riskejä sisältävästä kiinteistöliiketoiminnasta tulisi tehdä päätökset, joko hankitaan siihen erikoistuneita palveluntuottajia ja perehdytään sekä sitoudutaan asianmukaisesti kiinteistöjen kehittämiseen ja hallinnointiin tai hyväksytään se tosiasia, että kiinteistöjen ylläpito ei ole seurakunnalle soveltuvaa liiketoimintaa ja lopetetaan se myymällä kiinteistöt ja sijoittamalla varat viisaasti.

Kiinteistöjen irtain arvoesineistö on luetteloitu pääosin 1995 vuonna toteutetussa projektissa. Hämeenlinnan ja Lahden seurakuntien arvoesineistöluettelot tulee käydä läpi ja digitoida mahdollisimman pian, jotta seurakuntien yhdistymisen mukanaan tuoma hukkaamisen riski saadaan minimoitua. Samalla kannattaa digitoida myös Helsingin alueen arvoesineistöjen luettelo. Kuopion

seurakunnalla on tästä projektista viimeisintä tietoa (Vilho Kyyriäinen), jota kannattaa hyödyntää projektia suunniteltaessa. Tämä projekti tulee priorisoida kiinteistöjen tiedonhallintajärjestelmän kanssa toteutettavaksi välittömästi. Tarkastuksen yhteydessä tutustuttiin hautausmaan pyhäkköihin sekä Kaunisniemen leirikeskukseen. Katselmuksella todettiin rakennusten olevan hyvässä kunnossa. Kierroksella keskusteltiin hautausmaan vahtimestarin kanssa arkkujen säilytystilojen toimimattomuudesta ja havaittiin muutaman arvoesineistöön kuuluvan ikonin ja hautausmaan kappelin kattokruunun tarvitsevat konservatorin huomiota. Kylmäsäilytystilojen toimimattomuus vaikuttaa vahtimestarien työturvallisuuteen, joten asiaan olisi puututtava ja tiloihin olisi tehtävä korjaavia toimenpiteitä. Leirikeskus on idyllinen ja hienosti ylläpidetty kokonaisuus, joka toimii vuosittain seurakunnan käyntikorttina tuleville sukupolville. Rantasaunan uusimisella voidaan varmistaa leiriläisten ja seurakuntalaisten viihtyvyys myös jatkossa.

Seurakunnan kiinteistötoimi on hyvin organisoitu, päätöksiä valmistelevat elimet ovat nykymuodossaan hyvin toimivia ja toiminta on järjestelmällistä. Asiakirjahallinto on pääosin sähköistä, tietoa on kerätty paljon. Sähköisen asiakirjahallinnon vuoksi tarpeellinen tieto löytyy kuitenkin kohtalaisen nopeasti. Sähköinen järjestelmä on haavoittuvainen, mikäli tietoa ei ole asianmukaisesti arkistoitu tai sitä ei ole tallennettu itseään varmuuskopioivaan järjestelmään.

Kuopiossa 20.5.2022

Matti Rouvinen
Kiinteistöpäällikkö

Suomen ortodoksisen kirkon palvelukeskus

Dnro: 41/05/2022

Asia: Helsingin ortodoksisen seurakunnan kasvatus, opetus, diakonia, monikulttuurisuustyö ja vapaaehtoistoiminta

Seurakunnan kasvatuksen, opetuksen, diakonian ja maahanmuuttajatyön toiminnan tarkastus pidettiin 9.-11.5.2022 Helsingin ortodoksisen seurakunnan tiloissa.

Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa Leon pyynnöstä em. toimintojen tarkastajana toimi kirkkopalvelujen koordinaattori Sirpa Okulov Suomen ortodoksisen kirkon palvelukeskuksesta. Seurakunnan edustajana tarkastuksessa toimi kasvatuksen ja koulutuksen esihenkilö Kristiina Aminoff, kasvatustyöntekijä Kaarina Lyhykäinen ja diakonian esihenkilö Juha Lampinen.

Muistio

Yleistä

Helsingin ortodoksisen seurakunnan edellinen seurakunnan tarkastus on toimitettu 27.1-2.2.2014. Seurakuntaan lähetettiin 2.5.2022 luettelo asiakirjoista, jotka pyydettiin etsimään ja varaamaan valmiiksi tarkastusta varten (liite 1). Tarkastus tehtiin seurakunnassa olevan materiaalin sekä haastattelujen perusteella vuosilta 2017–2021.

Seurakunnan toimintaa ohjaa: Laki ortodoksisesta kirkosta (OrtL 985/2006) ja Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestys. Näiden lisäksi kirkollishallitus voi (OKJ 123 §) mukaan antaa tarkempia ohjeita esimerkiksi toiminta- ja taloussuunnitelman laatimisessa.

Uskonnonopetukseen liittyen: Peruskoulussa- ja lukiossa annettavan katsomusopetuksen järjestäminen on opetuksen järjestäjän (yleensä kunta) vastuulla. Seurakunnalla ei ole juridista velvoitetta osallistua uskonnonopettajien palkkaukseen tai matkakulujen korvaamiseen. Mikäli opetuksen järjestäjän alueella ei ole opetuksen vaadittavaa kolmen oppilaan määrää, kuntaliitto on antanut mahdollisuuden korvata oppitunteja. Tätä oikeutta ei ole muilla uskontokunnilla.

Helsingin ortodoksisen seurakunnan toiminta

Toteuttaakseen kirkon tehtävää alueellaan seurakunta huolehtii pyhistä toimituksista, ortodoksisesta kasvatuksesta ja opetuksesta, diakonia- ja hyväntekeväisyystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä (OrtL 958/2006, § 44).

Kasvatus ja koulutus:

Kasvatustyössä toimi vuonna 2017–2021 kuusi työntekijää ja kasvatuksen esihenkilö. Vuoden 2021 aikana kanttori ja yksi nuorisotyöntekijä olivat poissa kasvatustoimesta osan vuotta. Samana vuonna

seurakunnan alue laajeni Suomen ortodoksisen kirkon rakenneuudistuksen myötä. Tuolloin seurakuntaan liitettiin Hämeenlinnan ja Lahden seurakunnat. Henkilöstövajaus ja kahden viimeisen vuoden aikana vaikuttanut covid-19-pandemia ovat heijastuneet toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen sekä toteuttamiseen. Toiminnalle määrättyjä kehittämistavoitteita ja palveluja on kahtena viimeisenä vuotena pyritty tarjoamaan etätyöskentelynä.

Kasvatustoimen organisaatiossa työntekijöillä on vastuualueet, paitsi liitoksen myötä tiimiin vuoden alusta tulleella pohjoisen alueen työntekijällä. Hän hoitaa Lahdessa kahta lastenkerhoa. Hämeenlinnassa ei ole lasten kerhotoimintaa. Yhdistymisen jälkeen toimintatavat eivät ole vielä yhdenmukaistuneet.

Helsingin seurakunnan alueella on monipuolista eri-ikäisille suunnattua kasvatus- ja koulutustoimintaa. Osan kerhoista hoitaa kerhonohjaajat, jotka saavat tukea ja opastusta kasvatustyöntekijöiltä. Korona-aikana musiikkileikki- ja kuorotoiminta olivat tauolla. Kasvatustoimen pappi siirsi toimintaa verkkoon. Osallistujamääriltään suurimmat toimintamuodot olivat vuonna 2017 perhekerhot 25 henk/viikoittain, kristinoppikoulu 152 osallistujaa ja ikonimaalauspiirit 172 maalaria. Vuoden 2021 koronavuoden vuosikertomuksen mukaan: perhekerho-muskari 227 osallistujaa, kristinoppileirit 166 osallistujaa ja ikonimaalauspiirit 200 osallistujaa. Kristinoppileireille osallistui vuonna 2017 ikäluokasta 61 %, vuonna 2021 ikäluokasta 60 %. Luku on alhainen Suomen muihin ortodoksisin seurakuntiin verrattuna. Huomionarvoista kasvatustoimintaa on myös nuorten työllistäminen kerhonohjaajiksi ja leiriavustajiksi.

Ikonimaalauskerhoja oli vuonna 2017 yhteensä 18 kappaletta, vuonna 2021 kerhoja oli 26. Kerhoissa on yhteensä 10 opettajaa ja kerhot saavat huomattavan tuen Agricola opintokeskukselta (nykyisin STEP-opintokeskus). Ikonimaalaus on matalankynnyksen toimintaan, johon osallistuu myös ei-ortodokseja. Ikonimaalaustoimintaan liittyy paljon kirjaamisia, hakemusten ja raporttien tekoja. Keskustelussa aikuiskasvatuksen vastuuhenkilön kanssa, syntyi näkemys, voisiko joitakin rutiniiluoontoisia kirjaamisia siirtää pois kuormittamasta asiantuntijatyötä.

Vuosittainen tehtävät kasvatuksen päälinjaukset yhdenmukaistavat toimintaa.

Uskonnonopetus:

Katekumeeniopetuksen tiedollinen osuus on hoidettu perinteisesti avoimilla luennoilla vuoteen 2021 saakka, jolloin seurakunnassa otettiin käyttöön uusi oppimisolusta, jossa avautuu kuukausittain uusi opintokokonaisuus. Oppimisolusta palveli seurakuntaa etenkin covid-19-pandemian aikana, mutta samalla se yhdenvertaisesti seurakunnan eri alueita. Sama materiaali on mahdollista käyttää seurakunnan kaikilla alueilla. Katekumeenit eivät ole vain tekniikan varassa. He tapaavat kirkon pappia/pappeja ryhmänä kerran kuussa liturgian jälkeen. Vuonna 2021 listalla oli yhteensä 86 katekumeenia.

Kouluyhteistyö

Suomen peruskoulussa ja lukiossa uskonnonopetus on yleissivistävää oman uskonnon opetusta, Opetushallituksen vahvistaman opetussuunnitelman mukaan. Ortodoksisen uskonnon voi kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa. Siksi on tärkeää, että oppilaan oikeus oman uskonnon opetukseen toteutuu kaikilla luokka-asteilla. Kuntaliitto antaa mahdollisuuden laskea seurakunnan maksamat oppitunnit opettajan opetusvelvollisuuteen. Vain viranhaltijoilla on mahdollisuus matkakorvauksiin. Ortodoksisen uskonnon opetus hoidetaan valtaosin tuntiopettajien avulla, joten kunta ei ole velvollinen matkakorvauksiin. Jotta uskonnonopetuksen jatkumo ei vaarantuisi seurakunnat budjetoivat opetusta ja matkakorvauksia varten. Kirkko auttaa vähävaraisia seurakuntia opetuskustannuksissa. Vertailun vuoksi mainittakoon, että 1980-luvulla kirkon budjetista meni kolmannes uskonnonopetukseen liittyviin kuluihin. Kuntien hoitama kouluopetus on seurakunnille suuri etu.

Pääsiäiseen liittyvät koululaispalvelukset koetaan tärkeiksi ja onkin hienoa, että seurakunta hoitaa ne mallikkaasti. Vuonna 2017 koululaispalveluksiin osallistu 3050 oppilasta (2019 oppilaita osallistui 3019). Perheet kokevat, että seurakunnan tulee kantaa vastuuta myös opetuksesta, vaikka lain näkökulmasta uskonnonopetus on kuntien vastuulla. Kouluyhteistyö on tärkeä osa-alue, sillä sen piirissä on enemmän ortodoksia oppilaita, kuin seurakunnan jäsenyyden mukaan kuuluisi olla (maahanmuuttajat). Helsingin ortodoksisen seurakunnan postituslistalla on 84 ortodoksista uskontoa opettavaa henkilöä, joista 4 saa palkkaa seurakunnalta (2021). Seurakunta maksoi vuonna 2021 oppitunneista 7,5 vvt – 10,7 vvt.

Diakoniatyö, monikulttuurinen työ ja vapaaehtoistoiminta

Hiippakuntien, seurakuntien ja kirkon jäsenten tulee harjoittaa kristilliseen elämänsäilytykseen perustuvan avun antamista erityisesti niille, joiden tarve on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta (OKJ 2006 § 10).

Diakoniatiimissä on toiminut 2017–2021 yhteensä 5,6 työntekijää ja he toimivat koko seurakunnan alueella. Sen lisäksi heillä on lähiesihenkilö ja diakoniapappi. Asiakaspalvelu on jaettu toiminta-alueisiin: Helsingin-, Idän-, Läntinen- ja Pohjoinen toiminta-alue. Diakoniatiimi koostuu monialaisista osajista. Heistä yksi puhuu sujuvasti venäjää. Tiimipalaverissa voidaan jakaa asiantuntemusta ja toiminta-alueilla ei työskennellä kategorisesti.

Diakonia-avustuksia jaettiin vuonna 2021 421 kpl (vuonna 2017: 205 kpl, vuonna 2018: 322 kpl, vuonna 2019: 396 kpl). Avustusten tarve on kasvanut vuosittain. Diakonia-avustuksien jakamiseen on tehty ohjeistus (liite 2).

Diakoniatyö ei ole ainoastaan aineellista tuen tarjoamista. Diakoniatyön asiakkaita autetaan jokapäiväisten asioiden hoidossa, järjestetään kahvitreffejä, leirejä ja tapaamisia. Pandemian aikana osa toiminnoista siirtyi verkkoon ja diakoniatoimi palkkasi valtion tukirahoilla nuoria töihin. Nuorten työllistäminen on samalla nuorisotyötä ja kiitettävää toimintaa, vaikka jatkuvana toimintamuotona.

Diakoniatyötä tehdään ammattimaisella otteella työturvallisuus huomioiden. Timin jaksamista hoidetaan esimiestyön ja työnohjauksen avulla, joka alkoi vuoden 2019 lopulla.

Pääkaupunkiseutu on monikulttuurista ja -kielistä. Monikulttuurisen (muun kuin venäjänkieliset) työn tehtäviä hoitaa yksi pappi. Venäjänkielisen seurakuntatyön toiminta-ajatuksena on venäjänkielisten ortodoksien tavoittaminen ja kotouttaminen Helsingin ortodoksiseen seurakuntaan ja Suomen ortodoksiseen kirkkoon. Suuri osa Suomessa asuvista venäjänkielisistä ortodokseista ei ole Suomen ortodoksisen kirkon jäseniä. Venäjänkielisessä toiminnassa on kolme päätoimista työntekijää, pappi, kanttori ja osa-aikainen vahtimestari.

Vapaaehtoistoimintaa koordinoi yksi henkilö. Tavoitteena on tukea ja ohjata seurakunnan vapaaehtoistoimintaa ja seurakunnassa toimivia vapaaehtoisia. Vapaaehtoisille tarjotaan tukipalveluja. Koronapandemialla on ollut merkittävä vaikutus vapaaehtoistoimintaan. Lähimmäispalvelun vapaaehtoiset olivat yhteydessä puhelimitse omiin asiakkaisiinsa. Vapaaehtoistoimintaan liittyy koulutuksia, joihin on osallistunut ihmisiä myös muista Suomen ortodoksisista seurakunnista.

Yhteenveto

Tarkastuksessa tarvittavat ja etukäteen pyydyt asiakirjat löytyivät seurakunnasta ja tarvittavat työntekijät olivat tavoitettavissa haastattelua varten.

Lahden ja Hämeenlinnan liittymisen jälkeen, toimintatapojen yhdenmukaistaminen ja sopeuttaminen vie aikansa. Kasvatustoimen palvelujen kehittäminen on yksi vuoden 2021 tavoitteista. Hämeenlinnassa ei ole toistaiseksi mitään kerhotoimintaa lapsille ja nuorille. Kasvatustoimen työntekijöillä on omat osaamisalueensa, ja toiminta on keskittynyt enimmäkseen Helsingin kaupunkiin ja sen lähiympäristöön. Alueellista kattavuutta voisi saada laajemmaksi, mikäli osaamisalueista luovuttaisiin ja siirryttäisiin alueellisiin vastuualueisiin (kasvatustyöntekijä-nimikkeet kaikille).

Pätevistä uskonnonopettajista on pulaa. Opettajien taloudellista epävarmuutta poistaisi, jos seurakunta yhdenvertaistaisi käytäntöä muiden ortodoksisten seurakuntien tapaan budjetoimalla niiden opettajien matkakuluihin, joiden matkoja ei korvaa kunta, eivätkä verohelpotukset auta tarpeeksi.

Palvelukeskus laskee opettajien palkat. Palkanmaksua varten tarvitaan tarkempi opettajatietolomake, josta käy ilmi opettajan kelpoisuus (TM ei välttämättä tarkoita pätevää). Palkanmaksuohjelma tarvitsee myös kokonaistuntimäärän, josta saadaan tieto, onko kyseessä ylitunti, vain opetusvelvollisuuteen kuuluva.

Seurakunnassa on monipuolista ja monen kielistä aktiivista toimintaa. On kiitettävää, että seurakunta muistaa kaikkia alueensa ylioppilaita. Olisi hyvä, jos seurakunta voisi mahdollisuuksiensa mukaan, muistaa kielellisistä vajavuuksista kärsiviä, esimerkiksi palkattaessa nuoria diakonian lajittelu- ja pakkaustehtäviin. Kasvatustyö tarjoaa kesätyötä nuorille ja sitä kautta tutustumista paremmin seurakunnan elämään. Koulutus ja perehdyttäminen on hoidettu hienosti.

Ikonimaalaus on yksi suosituimmista kerhomuodoista. Monien kirjaamisten siirtäminen pois asiantuntijatyöstä tai niiden jakamisen useammalle kasvatustyöntekijälle ei sitoisi yhtä asiantuntijaa liikaa.

Kuopiossa 13.5.2022

Sirpa Okulov
Kirkkopalvelujen koordinaattori